

УМОВИ ТА ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

УДК 353:332.146

Болотова О. О., аспірант
кафедри державного управління,
публічного адміністрування та регіональної економіки
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

У регіональній економіці теоретико-методологічні засади менеджменту активно застосовують у регіональному управлінні, районному та міському плануваннях, в управлінні використанням природних ресурсів та багатьох інших наукових напрямках. Поява та залучення до структури суспільно-економічних наук менеджменту регіонального розвитку зумовлені інтеграцією географічних знань з економічними науками і науками про управління та мають комплексний, міжгалузевий, прикладний характер. Результатом такої інтеграції стало цілісне розміщення і функціонування окремих підприємств (фірм, організацій) у межах конкретної території (регіону), за допомогою якого досягаються їх найвища прибутковість і комерційна ефективність функціонування завдяки оптимальному поєднанню в певній точці простору всіх передумов і факторів, що зумовлюють найбільші прибутки підприємства. Ці знання акумулює менеджмент регіонального розвитку.

Поняття «менеджмент регіонального розвитку» детально розглядається у працях як вітчизняних так і зарубіжних вчених. Йому присвятили свої праці українські науковці М. Пістун, О. Топчієв, Д. Стеченко, М. Гладій, Л. Зайцева, А. Гранберг, Н. Калюжна та ін. Серед зарубіжних авторів менеджмент регіонального розвитку проаналізовано в роботах М. Фуджити, П. Кругмана, М. Портера, Т. Деелстри, Г. Кларка і М. Фельдмен.

Метою дослідження є визначення головних умов та класифікація принципів здійснення менеджменту регіонального розвитку в Україні.

Предметну область муніципального менеджменту складають наукові знання про:

функції, принципи, структури, передумови, закономірності та тенденції самоорганізації населення у територіальних формах та державних системах різного типу;

ресурсах місцевого розвитку, стратегії їх нарощування, засобах найбільш ефективного використання;

технологіях прогнозування і програмування, стійкого і безпечного розвитку міст, районів і їх систем;

стимулювання економічної і соціальної активності населення, місцевої влади та їх відповідальності;

моніторингу, маркетингу, кадровому супроводі муніципального менеджменту та ін.

Економічні реформи, що здійснюються сьогодні в Україні, об'єктивно сприяють посиленню уваги до територіального аспекту управління, ініціюють його суттєву модернізацію. Саме на регіональний, місцевий рівень перенесений центр ваги практичного вирішення проблем реформування її соціальної сфери, забезпечення діючих соціальних стандартів, екологічних нормативів. Від того, наскільки успішно будуть проходити процеси реформування і розвитку економіки, залежать результати соціально-економічного зростання країни в цілому. В сучасних умовах територіального господарювання, пов'язаних зі становленням регіонального і місцевого самоврядування, уніфікований підхід, орієнтація тільки на керівництво з єдиного центру вже показали свою неспроможність.

Функціонування сучасного механізму територіального господарювання спирається на два основних взаємопов'язаних принципу: самовідповідальність і самофінансування. Дотримання принципу самовідповідальності означає, зокрема, можливість прийняття територіальними органами влади рішень (в межах своєї компетенції) з усіх питань розробки і проведення соціально-економічної політики на своїй території. Реалізація принципу самофінансування передбачає формування в регіоні фінансової бази, що забезпечує практичну можливість реалізації прийнятих рішень. Тому в сучасних умовах сутність управління соціально-економічним розвитком регіону полягає в цілеспрямованому впливі органів місцевого самоврядування на всіх

суб'єктів господарювання, які працюють у межах регіону, з дотриманням принципу балансу інтересів переважно на договірній основі за умови повної економічної відповідальності партнерів, що забезпечує підвищення якості життя населення.

Із сутності управління соціально-економічним розвитком випливають завдання місцевого самоврядування. Головна з них полягає в розробці та реалізації соціально-економічної політики, що відповідає специфіці справжнього етапу економічної реформи: органи місцевого самоврядування зберігають відповідальність за вирішення проблем комплексного соціально-економічного розвитку регіону, включаючи ослаблення негативних наслідків політичного та економічного реформування для населення.

Нові економічні умови змусили дослідників і практиків шукати адекватні форми, методи і інструменти територіального управління, зокрема намагатися (з досвіду зарубіжних країн) застосовувати принципи і технології стратегічного планування, що реалізуються на рівні підприємств.

Таким чином, в даний час багато аспектів управління соціально-економічним розвитком регіону мають дискусійний характер. Проте, аналіз сучасних наукових праць дає підстави для наступного висновку: потреба в адаптації економіки регіонів і ефективному їх функціонуванні та розвитку об'єктивно обумовлює необхідність постійного оновлення механізму управління територією.

Визначення «Менеджмент регіонального розвитку» вітчизняними вченими трактується як, практика регулювання соціально-економічних і суспільно-політичних процесів в містах і районах, населених пунктах силами і засобами органів місцевого самоврядування в межах їх компетенції. Або як вся сукупність організаційно-економічних відносин, що реалізуються в регіональних територіальних системах державними, регіональними, муніципальними органами влади та управління, економічними недержавними структурами, політичними партіями та іншими громадськими самодіяльними організаціями населення, конфесіями, засобами масової інформації [1].

Менеджмент регіонального розвитку виник в результаті відносного відокремлення і інтеграції інтересів жителів областей для реалізації цих інтересів і пов'язаний з появою специфічного виду управлінської праці, націленого на задоволення потреб територіальних громад. Менеджмент регіонального розвитку реалізується там і тоді, де і коли існує територіальна спільність, в рамках якої відбувається взаємодія людей в повсякденному життєдіяльності, орієнтація їх на збереження і розвиток цінностей і установок, що склалися в даному типі поселення.

За допомогою менеджменту регіонального розвитку забезпечуються всі основні умови життєдіяльності і потреби населення: в житлі, комунікаціях, громадському порядку, освітніх і медичних послугах.

Практичний механізм менеджменту регіонального розвитку включає інституційні та організаційні структури, методи встановлення правових та адміністративних норм, розробку, прийняття і здійснення управлінських рішень, інших реальних регуляторів життєдіяльності населення міст і районів. Організація цієї діяльності досить складна і включає механізми політичного, соціального, адміністративного та економічного менеджменту.

Серед принципів менеджменту регіонального розвитку слід виділити наступні:

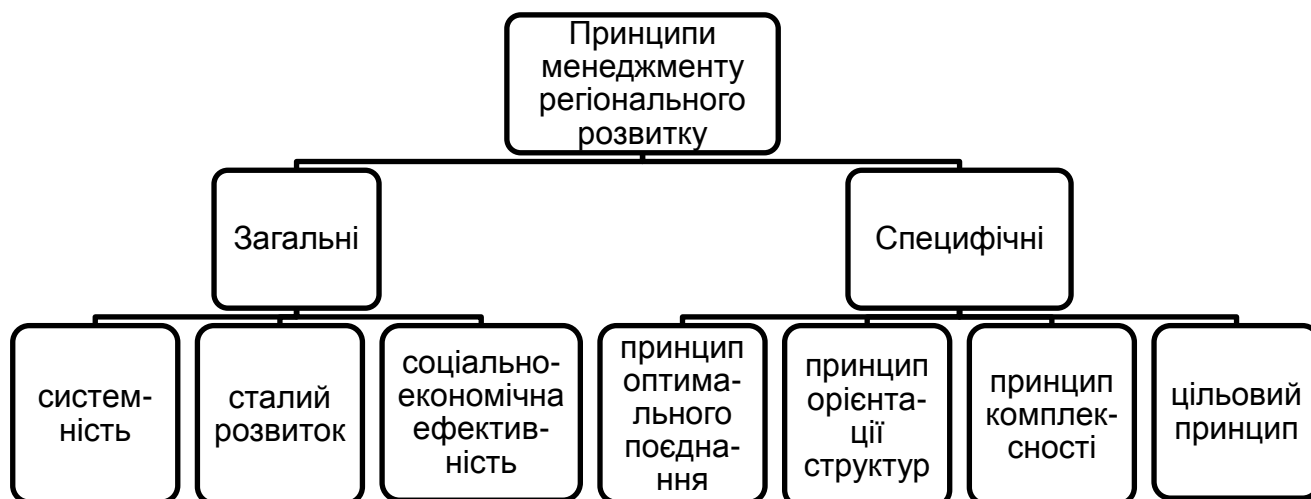

Рис. 1. Принципи менеджменту регіонального розвитку.

Принципи лише за формою є незмінними. Їх зміст змінний і, як правило, відповідає умовам розвитку країни та її регіонів.

Принцип комплексності, наприклад, все частіше розуміється, як вимога створити таку структуру життєдіяльності міст або районів, при якій населення виступало б не тільки фактором виробництва, а й головним чином метою розвитку економіки, соціальних орієнтиром для всіх структур і технологій практичного менеджменту.

Як предмет науки менеджмент регіонального розвитку розуміється нами в основному як процес включення населення до влади, тому його зміст найтісніше пов'язане зі способами, прийомами здійснення функцій місцевої самоорганізації жителів міст і районів.

Таким чином, першочерговими науковими завданнями менеджменту регіонального розвитку є: обґрунтування шляхів подолання кризи в регіональних структурах і механізмів сталого соціально-економічного розвитку; дослідження методів підвищення ефективності менеджменту регіонального розвитку; вивчення становлення нової культури управління і самоврядування в містах і районах. Збагачення власних основ регулювання соціально-економічних процесів науковими висновками і положеннями, передовим досвідом приведуть до виникнення якісно нової вітчизняної культури менеджменту регіонального розвитку.

Література:

1. Гладкий О. В. Менеджмент регіонального розвитку [текст] : навч. посіб. / О. В. Гладкий. – К. : Академвидав, 2013. – 246 с.
2. Гавкалова Н. Л. Регіональна економіка : підручник / Н. Л. Гавкалова; під заг. ред. д.е.н. Н. Л. Гавкалової. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2011. – 410 с.
3. Інструменти регіонального розвитку в Україні [текст] = Regional Development tools in Ukraine : навч. посіб. / за ред. В. М. Вакуленка, О. В. Берданової. – К. : [б. в.], 2013. – 285 с.

Науковий керівник,
д.е.н., проф.

Кизим М. О.